

PORTUGÁLIÁN ÁT VEZETŐ ÚJ MIGRÁCIÓS ÚTVONAL NYÍLHAT

Migrációkutató Intézet

Vargha Márk

Gyorselemzések

2020/14

2020.06.24.

Gyorselemzések 2020/14

PORTUGÁLIÁN ÁT VEZETŐ ÚJ MIGRÁCIÓS ÚTVONAL NYÍLHAT

A Migrációkutató Intézet legújabb gyorselemzésében annak kapcsán vizsgálja az ibériai ország migrációs helyzetét, hogy az elmúlt 6 hónapban többször is érkeztek csónakokon illegális bevándorlók Portugália déli partjaira. Mivel az országon eddig nem haladt át a nyugat-mediterrán útvonal, ez a jelenség meglehetősen szokatlan, s az érintett önkormányzatok máris kongatják a vészharangot, szigorú tengeri határvédelmet követelve a szocialista kormánytól. Az ország egyébként a súlyos gazdasági válság utáni konjunktúra éveiben egyre inkább bevándorlást ösztönző politikát folytatott, melynek két oka volt: az egyes ágazatokban fellépő munkaerőhiány és a kedvezőtlen demográfiai tendenciák. A kivándorlás ugyanis olyan mértékű volt, hogy migrációs többlet először 2017-ben keletkezett. A legális bevándorlók jelentős hányada brazil állampolgár, akiknek az integrációja előtt nem tornyosulnak kulturális és nyelvi akadályok, szemben a nem túl nagy számban érkező afrikaiakkal – közöttük viszont jelentős csoportot alkotnak a portugál hivatalos nyelvet használó angolaiak és bissau-guineaiak. Az ország a szolidaritás jelszavával eddig is fogadott be mind az uniós szétosztási rendszer, mind pedig önkéntes felajánlás keretében más országokba érkezett menedékkérőket. Ha azonban a tenger felől érkező illegális bevándorlás is ránehezedik az országra, kérdéses lesz, hogy meddig folytathatja ezt a politikát az egyébként népszerű baloldali kormány.

Új tapasztalat: csónakok Algarve-ban

2019 decemberében nyolc, 2020 januárjában tizenegy, június 6-án hét, június 15-én huszonnégy illegális bevándorlót fogott el a portugál parti őrség, valamennyiüket a nyugaton és délen az Atlanti-óceán, keleten a spanyol Andalúzia régió által határolt, turistaparadicsomnak számító Algarve tartományban. A szokatlan jelenséget a helyi polgármesterek szövetsége szervezett migrációnak tartja és állásfoglalásában kéri a kormányt, küldjön világos jelzést arra vonatkozóan, hogy akik nem háborús menekültek, azok nem léphetnek az ország területére. A szövetség vezetője, Olhão település polgármestere szerint a marokkói bevándorlók és a szíriai, líbiai menedékkérők között világos különbséget kell tennie a kormánynak, csak utóbbiakkal szabad szolidárisnak lennie a társadalomnak, előbbieket pedig mielőbb repatriálni kell. Az azonos típusú csónakok és az azonos kiindulási pont alapján az önkormányzati tisztségviselő arra következtet, hogy a nyugat-mediterrán

Gyorselemzések 2020/14

útvonalnak a spanyol mellett újabb ága van kialakulóban, ezért reméli, hogy a bíróságon lévő 22 migráns ügye kitoloncolással zárul majd, elrettentőleg hatva az útra kelni szándékozókra.¹

Legális bevándorlás

Az Idegen- és Határrendészet (SEF) egyelőre nem adta ki 2019-ről szóló éves jelentését, de publikus adatai alapján tavaly rekordot döntött a bevándorlók száma és 580 ezer fővel történelmi csúcsot ért el.² Ez százezerrel több, mint az azt megelőző évben. A bevándorlók állampolgárság szerinti listáját a brazilok vezetik, akiknek száma ugrásszerűen növekszik az országban, és egyre magasabb köztük a diplomások és szakképzettek aránya. A dél-amerikai ország állampolgárai 150 864-en vannak, őket követik a Zöld-foki-szigetek (37 393 fő), az Egyesült Királyság (34 340 fő), Románia (31 056 fő) és Ukrajna (29 671 fő) polgárai.³ Látható tehát, hogy feszültségekről azért nem hallhatunk a társadalom és az érkezők viszonya kapcsán, mert utóbbiak többsége nemcsak keresztény, hanem portugál nyelvű országból érkezett a félszigetre. E két faktor megléte pedig segítheti a gyorsabb integrációt.

Menekültügy

2019-ben 1 820 menedékkérelmet nyújtottak be, vagyis a 2014-től kezdve a nem EU-polgárok által benyújtott kérelmek évenkénti számából – 440, 895, 1 460, 1 750, 1 285 – egyértelműen kiolvasható növekedés tavaly is folytatódott. 2018-hoz képest ugyanakkor jóval kevesebben kaptak védelmet. 100 döntésből tavalyelőtt 60, míg tavaly már csak 23 volt pozitív első fokon. Ez a változás az EU-tagállamok között is máshova pozícionálta Portugáliát: miközben a pozitív döntéseket tekintve 2018-ban Írország és Luxemburg után a 3. helyen állt, 2019-ben már Franciaország és Olaszország között a 18.-on, úgy, hogy az EU28-ak átlaga e tekintetben minimálisan, 1%-kal még nőtt is.⁴ Az elbírálás szigora idén sem látszott enyhülni: márciusig a kérelmek 65%-át már elutasították, bár a kérelmezők 80%-a fellebbezést nyújtott be. A menedékkérők állampolgársága szerinti sorrend is beszédes: 2018-ban Angolából (17,5%), a Kongói Demokratikus Köztársaságból (10,1%), Guineából (5,4%), Pakisztánból (3,9%) és Bissau-Guineából (3,9%) voltak a legtöbben, míg 2019-ben Angolából (16,9%), Gambiából (9,6%), Bissau-Guineából (8,8%), Guineából (6,9%) és Venezuelából (5,2%). Ezen csoportok arányát összevetve az EU28-ak tekintetében képviselt arányukkal az látható, hogy a

¹ THE PORTUGAL NEWS 2020.

² OLIVEIRA 2020.

³ *Ibid.*

⁴ *Ibid.*

Gyorselemzések 2020/14

pakisztániaknak (EU28: 4,5%) és a venezuelaiaknak (EU28: 6,3%) nem kifejezetten célországja Portugália, az afrikaiaknak viszont az, leginkább az egykor portugál gyarmati sorban élt angolaiaknak (EU28 2018-ban: 0,3%, 2019-ben 0,4%) és bissau-guineaiaknak (EU28 mindkét évben 0,1%).⁵

Ezek a számok más EU-tagállamokkal összevetve szerények, a portugál közvélemény pedig a befogadás pártján áll. 2015 tavaszához képest 2018 tavaszára még növekedett is azok aránya, akik egyetértettek azzal, hogy a kormánynak segítenie kell a menekülteken, az egyetértők aránya a 28 tagország közül a 12. legmagasabb volt. 2015 decemberétől 2018 márciusáig további 2 026 menekültet fogadtak be más országokból az EU-n kívüli áttelepítési programok, az EU-n belüli áthelyezési programok, bilaterális megállapodások és az ENSZ-szel való együttműködés keretében. Az ENSZ áttelepítési programja alapján 324 főt fogadtak, az EU-s programok keretében pedig 1 552 főt. További 150 fős csoportot jelentettek a Földközi-tengeren különböző időpontban kimentettek.⁶

„Legalizáció”

A kormányzat március 27-én döntött arról, hogy a pandémiára és a szolidaritás parancsára egyaránt tekintettel július 1-jéig a legális bevándorlóknak és a menedékkérőknek is biztosítja mindazon jogokat, melyek megilletik az állampolgárokat. Azaz az egészségügyi szolgáltatásokhoz, a szociális juttatásokhoz, a lakásbérleti és munkaszerződések kötéséhez, a bankszámlanyitáshoz és az alapvető közszolgáltatásokhoz való jogot. A döntést négy miniszter által aláírt közös rendelet formájában adták ki. A rendelet szerint ha valakinek első- vagy másodfokon menekültstátuszra irányuló lévő eljárása van folyamatban, és igazolja ezen ténynek a vészhelyzet kihirdetése napjáig, azaz március 19-éig való fennállását, vagy eddig a dátumig tartózkodásra jogosító vízumot igényelt, kérelme automatikusan pozitív elbírálásban részesült. A SEF regionális irodáit bezárták, és a február 24-e után lejárt tartózkodásra jogosító okiratok hatálya június 30-ig meghosszabbodott, ugyanakkor a vészhelyzet alatt benyújtott menedékkérelmek elbírálását és az útlevelek kiállítását nem függesztették fel.⁷

⁵ *Ibid.*

⁶ *Ibid.*

⁷ MARCELINO 2020.

Gyorselemzések 2020/14

Várható hatások

A nagyszámú, a természetes népességfogyást és a kivándorlást egyaránt orvosolni hivatott legális bevándorló és a javarészt portugálul beszélő, kisszámú menedékkérő megjelenése az elmúlt években az országban nem vezetett komoly feszültségekhez, sőt pozitív jelenségként könyvelték el, hogy 2010 óta 2017-ben először volt az országban migrációs többlet.⁸ Annak ellenére van ez így, hogy az ezzel összefüggő adminisztratív nyomás egyre inkább megterheli az államigazgatást, költségei pedig az állami büdzsét. Az engedékeny politika két okból is változhat a közeljövőben. Egyrészt a járvány miatti gazdasági visszaesés jelentős munkanélküliséget generálhat, mely egyes ágazatokban nélkülözhetővé teheti az addig ott alkalmazott bevándorlókat. (A foglalkoztatásukra vonatkozó szabályok áttekintése és reformja egyébként is a kormány asztalán van.) Másrészt, ha a marokkói embercsempészek Dél-Portugália partjait veszik célba, akkor ezen az új útvonalon nőhet az érkezésszám, ami az éledező turizmusra hátrányos következményekkel járhat. Ha a probléma nem is változtatja meg a portugál nemzet befogadó attitűdjét, az arra adott elégtelen válasz – ahogy ezt egyes görög „frontszigeteken” már láthattuk – a közvetlenül érintett helyi lakosság körében elkeseredettséget, majd fokozódó ellenérzéseket szülhet. Ennek pedig már az országos pártpolitikára, s adott esetben a kül- és uniós politikára is valószínűsíthető a kihatása.

⁸ OBSERVATÓRIO DA EMIGRAÇÃO 2020.

Gyorselemzések 2020/14

FELHASZNÁLT IRODALOM

- MARCELINO, Valentina (2020): *SEF regulariza todos os imigrantes com situações pendentes*. 2020.03.28. Forrás: <https://www.dn.pt/pais/sef-regulariza-todos-os-imigrantes-com-situacoes-pendientes-11999464.html> (Megtekintve: 2020.06.23.)
- OBSERVATÓRIO DA EMIGRAÇÃO (2020): *Estimativas e dados globais*. E3. tábla. Forrás: <http://observatorioemigracao.pt/np4/1315/> (Megtekintve: 2020.06.23.)
- OLIVEIRA, Catarina Reis (2020): *Entrada, Acolhimento e Integração de Requerentes e Beneficiários de Proteção Internacional em Portugal*. Relatório Estatístico do Asilo 2020. Observatório das Migrações. Forrás: <https://www.om.acm.gov.pt/documents/58428/440932/Relatorio-Asilo-2020-OM.pdf/9f22513a-46ff-4f4b-a292-93347463d71c> (Megtekintve: 2020.06.23.)
- THE PORTUGAL NEWS (2020): *Illegal migrants crossing to the Algarve increasing*. 2020.06.19. Forrás: <https://www.theportugalnews.com/news/illegal-migrants-crossing-to-the-algarve-increasing/54516> (Megtekintve: 2020.06.23.)

Gyorselemzések 2020/14

A Migrációkutató Intézet elektronikus kiadványsorozata

Kiadó: **Migrációkutató Intézet**

Lektorálta: Marsai Viktor

A kiadó elérhetősége: H-1518 Budapest, Pf. 155

Tel.: +36 1 372 0191

E-mail: info@migraciokutato.hu

Az elemzés és annak következtetései kizárólag a szerző magánvéleményét tükrözik, és nem tekinthetők a Migrációkutató Intézet álláspontjának.

© Vargha Márk, 2020

© Migrációkutató Intézet, 2020

Sorszám: 2020/14